

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tribunal Poenitentiae Sev Libri Dvo Prior De Poenitente Ut Reo Posterior De Confessario Ut Judice

Stoz, Matthäus

Anno M.DC.LXXXIX.

Art. 2. Quâm accuratum debeat esse Examen Conscientiae?

urn:nbn:de:hbz:466:1-37144

potest, homo necessariò debeat damnari; vel cum tanta animi sui carnificina in sua peccata inquirere. III. si quis meritò præsumere potest, se nullum peccatum mortale admisisse, quin statim adverteret Suar. n. 1. quia cautè vivit, frequenter se examinat, sæpe confitetur; poterit statim confiteri sine omni Examine prævio, quidquid inciderit; est enim hoc Examen eà de causa instituendum, ut ad Sacerdotem deferantur omnia peccata mortalia, cujusmodi tamen pœnitentem non infectum esse ponimus. Cessante autem sine cessat etiam obligatio adhibendi medium, ad ejus finis consecutionem aliàs requisitum.

ARTICULUS II.

Quàm accuratum debeat esse Examen Conscientiæ?

6. Cùm, ut ex dictis constat, tanti referat Conscientiam suam ante Confessionem discutere, ut ex solius Examinis defectu etiam invalida reddi possit, merito ulteriùs indagatur, quanta in hoc negotio diligentia, & accuratio sit adhibenda. Equidem certum est, per se non sufficere perfunctoriam peccatorum examinationem, sed debere esse diligentem, ut constat ex Concilio Trident. *supra*. n. 2. allegato: quin & ipsum naturæ lumen distat, tanti momenti negotium, ut æterna salus ex eo pendeat, non esse cursim, & obiter, sed diligenter & accuratè perficiendum.

7. Quanta autem diligentia adhibenda sit, ut centeri possit esse sufficiens ad Confessionem, nulla certa ac generali regulâ definiti potest. Illud generatim dici potest, in peccatorum numero indagando & exprimendo, nec certitudinem, nec dili-

gentiam requiri summam & exactissimam Reginald. l. 4. c. 2. n. 8. Non certitudinem; hæc enim est sæpe impossibilis. Non diligentiam summam: de hac enim nullum extat præceptum: & cùm tanta esse non possit, ut major & accuratior esse nequeat, nunquam Conscientiæ quies obtinebitur: quod est durissimum. Sufficit ergo, eam diligentiam esse mediocrem Bonac. cit. D. 5. q. 5. f. 2. p. 2. §. 1. n. 4. Reginald. n. 10. Hæc est enim bonitas & clementia Christi, ut in suo servitio non exigat summum conatum; alioquin innumeri nascerentur scrupuli: quis enim, ut modò dixi, scire possit, an summam diligentiam adhibuerit? nec plus præstare poterit? Nec refert, quòd hoc negotium sit summi momenti, adeòque summâ curâ dignum. In legibus enim positivis non sola rei dignitas spectatur; sed etiam, & quidem præcipuè, possibilitas, & legislatoris voluntas: Christus autem, hujus Sacramenti auctor, non voluit tam grave onus imponere, sed communi hominum fragilitati se accommodare.

8. Ceterùm quænam sit mediocris diligentia, ad usum Sacramenti Pœnitentiæ sufficiens, non satis explicatur ab auctoribus. Laym. l. 5. tr. 6. c. 8. n. 5. Coninch D. 7. d. 6. n. 71. Suar. n. 3. cum Scoto in 4. D. 17. q. un. art. 2. dicunt, exigibilem, qualem homines non ignavi in rebus seriis & magni momenti, quæ ipsis multum cordi sunt, adhibere solent; sumperuntque hanc regulam ex S. Augustino de *verâ & falsa pœnit.* c. 14. ubi dicit, tantam inquisitionem debere facere pœnitentem, quantam faceret in negotio arduo. Verùm hi non satisfaciunt: nam homines industrij in rebus pecuniariis, quæ haud

dubiè sunt multò minoris momenti, quàm confessio, multò majorem diligentiam & curam adhibent, quàm ad parandam confessionem exigatur. Nam quotidie accepta & expensa adnotant, & ad obolum omnia supp utant. Hanc verò calculandi solertiam à confessuro nemo postulat. Exemplar ergo diligentiae humanae in rebus pecuniariis, quæ sunt alicujus momenti, non est regula statuendi diligentiam debitam in Examine Conscientiæ.

9. Alij tantam ajunt requiri diligentiam, quantam homines mediocriter boni in excutienda sua conscientia adhibent. Verè quidem, sed non practicabiliter. Nam quis novit homines mediocriter bonos? quis scit, quonam illi modo se parent ad confessionem? cum res ista clam fiat, nec usu observari queat. An ergo plateæ obeundæ, interrogatum, quo modo se examinent, quando volunt confiteri.

10. Alij cum Navar. in *Cap. Fratres, de Pœnit. dist. 5.* & in *Man c. 9. n. 13.* totum in viri prudentis arbitrium rejiciunt, tantam scilicet diligentiam requiri, quantam vir aliquis prudens spectatis circumstantiis judicet sufficere ad omnia mortalia in memoriam revocanda. Verùm mallem, ut hi paulisper prudentis viri personam prodidissent & sustinuissent, dixissentq; ipsi, quantam in hoc negotio sufficere judicarent diligentiam, ne, qui idem scire percuperet, ab uno prudenti viro mitteretur ad alium. Etsi enim speculativè verum sit, quod dicunt, quis tamen semper ad manum habebit, & unde evocabit, virum prudentem, quem consulat? cui exponat tempus impensum, & curam in examine adhibitam, ut decernat, satisfeceritne quis suo officio, an non?

11. Ut ergo ad scopum propositæ quæstionis propius accedamus, illa videtur esse mediocris & moralis diligentia, quæ suppositâ præceptorum DEI vel Ecclesiæ, contra quæ peccari potuit, notitiâ juxta statûs sui conditionem mentis oculos reflectit ad omnem præteriti temporis decursum, de die in diem, de hora in horam lustrando, quid cogitare, dicere, agere sit solitus. Quo tempore sic perlustrato acquiescere potest, & cogitare, se satisfecisse; etsi putaret, se, si accuratius inspiceret, & eadem vestigia sæpius relegeret, adhuc aliquid reperturum: hæc enim esset summa diligentia, ad usum hujus Sacramenti non necessaria: imò meticulous & anxiiis hominibus non consulenda: scrupulosius enim inquirendo & se anxios reddendo etiam peccarent.

Dixi: *Suppositâ notitiâ, &c.* sicut enim frustra quæserit hominem fugitivum, qui nullam penitus notitiam illius habet, quia vel sponte occurrentem non cognosceret; ita frustra in locis & temporibus quæret peccata, qui nescit, quæ sint peccata. Debet ergo notitiam peccatorum ex Catechismo, Concionibus, vel libellis, peccatorum catalogum describentibus, v. g. ex Costero, Manuali Sodalitatis, aut syllabo à nobis infra p. 3. q. 3. contexendo haurire.

12. Sed ut hæc adhuc meliùs declarentur, tria hominum genera oportet distinguere. Quidam enim quotidie suam examinant conscientiam, & peccata commissa etiam in pugillares referunt. Et his ante confessionem non est novâ opus discussione, nisi ab ultimo examine. Alij non faciunt quidem quotidianum examē, tamen confitentur frequentius v. g. quot septi-

septimanis, aut mensibus. Neque hi, ut Reginald. l. 4. c. 2. n. 11. & alij recte notant, multo tempore indigent; quia peccata mortalia, quæ sola, ut dicitur infra p. 3. n. 11. & n. 18. ad confessionis tribunal necessariò deferenda sunt, tam brevi tempore commissæ facillè occurrunt. Alij denique nec faciunt quotidianum examen, neque crebriùs consententur in anno, quam vel semel tantùm in paschate, vel quatuor præcipuis festivitatibus. His utique longius tempus est necessarium: tamen ne singulos dies & singulas cuiusque diei horas inspicere debeant (hoc enim esset infiniti laboris, & multos abstereret) hoc possunt compendio juvari, nimirum, ut semper tria tempora inspiciant. I. unum diem profestum, quid in illo per singulas horas facere consueverint; eadem enim erit ceterorum ratio. II. similiter unum diem festum. III. dies extraordinarios, ut itinerum, nuptiarum, conviviorum &c. ubi peculiare peccandi occasiones occurrere potuerunt. Quo peractò (ad id autem non adedè longo opus est tempore) acquiescent, tanquam officio suo perfuncti: quin etiam ipsa conscientia quies, Examen sic peractum consecuta, testimonium perhibet officij rite peracti.

13. Neque insolens videri debet hæc debita diligentia determinatio: est enim tum rationi, tum aliorum Doctorum fundamentis consentanea. Et rationi quidem: ille enim verè est diligens in conscientia examinanda, qui adhibet media peropportuna ad præteritarum rerum memoriam refricandam: talia autem media sunt signa quædam sensibilia externarum circumstantiarum loci, temporis &c. si-

cut in memoria locali talia fingi solent ad juvandam recordationem; item ordo ac series actionum. Species enim connexæ se mutuò excitant, & si sint rerum sensibilibus, sunt valde vivaces, & faciliùs occurrunt. Qui ergo dicto modo se examinant, ordinatè percurrendo vitam præteritam cum reflexione ad locum, tempus, personas, quibuscum conversati sunt, &c. adhibent media ad memoriam præteritorum repetendam opportuna, & consequenter censendi sunt esse verè diligentes.

14. Quòd autem eadem determinatio sit etiam aliorum doctorum fundamentis conformis, facillè constat ex allatis supra à n. 8. regulis, quibus sufficientem diligentiam descriperunt. I. erat, tantam diligentiam adhibendam esse, quantam homines industrij in negotio arduo & magni momenti adhibent. Hæc autem, quam dixi, perlustratio omnium locorum ac temporum est talis: utique enim magni momenti res est hostium stationes, & statum explorare, & tamen si explorator omnia loca, in quibus hostis esse potest, lustrat & circumspiciat, putatur officio suo bene sanctus esse, etsi non omnes sepes, dumeta, angulos domus &c. sit perscrutatus. II. regula erat, tantam diligentiam sufficere, quantam homines mediocriter boni in sua conscientia examinanda adhibent. Sed dictum modum plures Religiosi, qui utique saltem mediocriter boni sunt, usurpant: imò S. P. N. IGNATIUS in suo nunquam satis laudando Exercitiorum libello hunc Examinis modum suadet, ut singulas diei horas quis percurrat, &c. III. regula erat iudicium viri prudentis, qualis utique

fuit S. IGNATIUS : hic autem, ut modò dixi, majorem conscientia discutiendæ accuratorem non requirit : quod ipsius iudicium etiam alij sapientes probarunt.

15. Negligentia venialis, seu levis (de magnâ & gravi jam *supra n. 3. dixi*) in Examine conscientia commissa, non facit irritum Sacramentum; nec ejus effectum, qui est collatio gratia peccatorum ablativæ, impedit Laym. *n. 5. Fill. tr. 7. c. 5. n. 31. & reliqui communiter.* Unde qui bona voluntate accessit ad examen, cupiens sufficientem diligentiam adhibere, non debet timere, se defectu Examinis non esse rectè aut fructuosè confessurum : peccata enim mortalia tam grandia sunt & patentia, ut, nisi negligentia sit crassa & notabilis, hominem timorata nec projecta conscientia latere non possint.

16. Ceterùm an Examen præmissum ad valorem Sacramenti fuerit sufficiens, ita ut confessio postea non sit iteranda, hoc ferè indicio deprehendes. Si enim post confessionem plura peccata mortalia memoria occurrant, quàm in confessione fuerint explicata, non fuit diligentia sufficiens. Idem est, si intra unam & alteram confessionem lapsus sit breve tempus, unius v. g. vel alterius septimanae, & tamen unum vel duo peccata mortalia memoriam subterfugiant; cùm enim hæc, ut paulo ante dixi, tam magna sint, ut vel parum in præteritam paucorum præcedentium dierum vitam & acta inquirenti non possint non occurrere, merito quis credere potest, se graviter in excutiendis conscientia suæ latebris negligentem fuisse. Quod si autem occurrant aliqua, sed multò pauciora, quàm confes-

sa, credendum est, diligentiam fuisse sufficientem ad valorem Sacramenti. Ex his autem breviter

17. Pater, illos, qui ex priori suam conscientiam examinantium classe sunt, teneri ad novam peccatorum jam ante manifestorum confessionem, & præterea ad accusandos se de tua illa negligentia: peccarunt enim hi mortaliter omitendo debitam diligentiam, & confessionem fecerunt sacrilegam Bonac. *l. 5. n. 5. Navarrus in Man. c. 9. n. 13. alij.* E contrario illi, de quibus posteriori loco *num. præcedenti* dixi, non sunt obligandi ad confessionem iterandam; satis est, si de omisissis se accusent, & de negligentia ad cautelam.

ARTICULUS III.

A quo, & quando instituendum sit Examen.

18. Examen hoc ordinariè quidem ab ipsomet pœnitente propria industria faciendum est: ad quod proinde Confessarii suos pœnitentes adhortari, & quantum fieri potest, etiam assuefacere debent, dimittendo etiam nonnunquam, si consultum videbitur, sine absolutione, ut se ipsi prius examinent, modò tam rudes non sint (ut sanè communiter esse solent rustici) ut seipso proprio studio examinare non possint; neque salutis suæ tam incurij, ut ad confessionem redire non velint.

19. Dixi *ordinariè*: Potest enim quandoque eadem examinatio fieri & suppleri ab ipso Confessario per prudentem examinationem; modò pœnitens habeat propositum respondendi & obediendi Confessario,